

קיבוץ יזרעאל – טיפוח מסוג אחר

דוד בן-עוזיאל – המ"ב

בשרולה הושגו מספר מטרות ברזומנית:
 א. לא נוצר המשך גנטי לפרות הנחותות, וכתוצאה מכך נוצר יתרון יחסי והרמה הגנטית הכללית של העדר עלתה, בממוצע.
 ב. לא נוצר לחץ תחלופה של מבכירות בפרות; הלא המטרה היתה להגיע לעדר מבוגר.
 ג. מחיר עגל/עגלה של שרולה הוא יותר גבוה.
 ד. שלוחת הפיטום מרויחה יותר.
 הרווח הנוסף שנוצר כשעובדים עם אחוז תחלופה נמוך בא משני מקורות נוספים – חסכון על כל ראש מוחלף בסדר גודל של 3000 ש"ח, וההפרש בתנובת החלב כשנותרות הפרות לעומת המבכירות; ביזרעאל זה מסתכם ב-1500 ליטר בשנה לטובת הפרות, בממוצע.
 מובן שצריך לתכנן את מספר ההזרעות בשרולה על מנת שלא להיכנס למצב של מחסור בפרות וכתוצאה מכך גם אי-עמידה במכסה. על מנת לא להיכנס למצב הזה, התכנון ביזרעאל לכאורה בנוי על שיעור תחלופה של 30%, כאשר בפועל התחלופה היא 25% ומטה (הממוצע הארצי קרוב ל-35%).
 את העגלות החרות הנותרות מוכרים. את העגלות והעגלים המעורבים בגזע שרולה מפטמים ומוכרים בגיל 9–10 חודשים. סף ההחלטה באם להזריע פרות עומד על 37 ק"ג חמ"מ ומבכירות, 27 ק"ג חמ"מ בשיא התחלופה.
 כמוכן, פרות בעלות מבנה עטין לא טוב, לא מוזרעות. פרות שאומדן בתחלופה האחרונה היה 500 ק"ג מעל העדר מוזרעות בפרי הלוח המורשים מבנה עטין טוב.
 כך שבדרך כלל נוצר יתרון למספר ההזרעות בפרים שבנוסף לעטין הטוב הם גם גבוהים יחסית בחמ"מ.
 גם פרות שכמות החלב שלהן גבוהה פי שניים ויותר מכמות החמ"מ, מוזרעות בשרולה על מנת ליצור בנוסף עדר בעל תנובה מרוכזת יותר. למרות הטיפוח העקבי לאורך שנים למבנה עטין טוב, לא מזריעים בפרי יבוא שרובם

חלפו כ-20 שנה מאז הוחלט בצוות הרפת של קיבוץ יזרעאל לטפח את העדר למבנה גוף ועטינים טובים במיוחד.

המורה הרוחני היה ראובן בר-ענן ז"ל שכבר אז אמר, שפרה ששורדת ומגיעה לתחלופתה הרביעית בגיל 54 חודש תהיה טובה יותר בביצועיה מפרה בתחלופה שלישית. לאחר 54 חודש ההבדלים בין הפרות הופכים להיות שוליים. המשפט הזה נחרט היטב, והתקבלה ההחלטה בצוות להגיע לעדר מבוגר יותר, וכך גם כלכלי יותר.

היה צורך להתגבר על שלש בעיות עיקריות שהיו אז, ושבינן יצאו פרות מהעדר ביזרעאל: חסר התעברות, מחלות מטבוליות, ומבנה עטין גרוע (זוכרים את בנות גיוס?). במשך השנים התגברו בעזרת הזנה וממשק על שתי הבעיות הראשונות: הפוריות היום היא למעלה מסבירה וגם מחלות מטבוליות כמעט ואין.

שיפור מבנה הגוף והעטין זה סיפור יותר ארוך ומתמשך על פני שנים ודורות של פרות, כאשר הקו המנחה היה להזריע עם פרים שמורשים מבנה עטין טוב, בדגש על עומק עטין, ומיקום פטמות, וגם לא פוגעים באופן קיצוני בחמ"מ, ולהוציא מהעדר פרות בעלות מבנה עטין לא טוב. כאמור, שיפור שלשת הגורמים האלה יעביר יותר פרות לתחלופתן הרביעית ויצור עדר יותר כלכלי.

בעיה אחרת שנוצרת בעדר מבוגר היא עדר עם ערך טיפוחי נמוך יחסית. תופעה זאת קורה עקב כך שרמת התחלופה נמוכה, וכידוע הדורות הצעירים תמיד טובים יותר מבחינה טיפוחית מהדורות הקודמים.

הבעיה עשויה להחריף, כאשר אותם פרים מזריעים הטובים במבנה העטין, לרוב לא נמצאים בראש הרשימה של פרים המובילים בחמ"מ.

גם על בעיה זאת התגברו על ידי הזרעותיהן של פרות נמוכות בייצור ובאומדן החורשה יחסית לעדר, בפרי שרולה. על ידי ההזרעות

מצטיינים בתכונה זאת. כמו כן, גם לא עובדים עם תכנית שידוך ממוחשבת, כל פרה נבדקת לגופה וההוכחות מדברות בעד עצמן, רוב רובו של העדר יפה ונוח לחליבה. היעד של השגת עדר מבוגר יותר וכלכלי יותר, דרך טיפוח עקבי למבנה גוף ועטין אמנם הושג.

להלן טבלה המבטאת את אומדן הטיפוח (BV) של פרות החיות ביזרעאל לעומת הממוצע הארצי.

מספר פרות	PD96	סת"ס	חלבון %	חלבון ק"ג	שומן %	שומן ק"ג	חלב ק"ג	יזרעאל
270	581	0.07	0.11	15	0.15	18	111	יזרעאל
73034	555	0.08	0.11	15	0.11	15	139	ארצי
	26	0.01	—	—	0.04	3	-28	הפרש

האבות הנפוצים ביזרעאל בקבוצת החולבות.

שם פר	מספר בנות	חלב ק"ג	שומן %	חלבון %	חמ"מ *91
סיר	16	11395	3.37	3.20	12013
פלור	19	11641	3.52	3.09	11936
שנף	15	11404	3.41	3.12	11721
טבע	42	10987	3.65	3.11	11352
סקורד	56	10866	3.52	3.08	11128

* חמ"מ 91 הוא החמ"מ ללא פרס/קנס על תאים סומטיים.

ברכות לגיולס, רותם, וקן פיליפס, על העקביות ועל העמידה בלחצים שהוכיחו שגם בלי הזרעות בפרים גבוהים מאד בחמ"מ אבל גרועים בשיפוט הגופני מגיוס, דרך גלית, דרך גופי ועוד רבים נוספים, ניתן להגיע לעדר עם עטינים יפים וגם מעל הממוצע באומדן הטיפוח ובחמ"מ.

מי שיוודע לקרוא מספרים לא מתפשר

30 שנות קירור חלב ברפתות ובמחלבות.

5,000 מיכלי חלב.

0 תקלות.

מכלי קירור חלב בנפחים 1,000 - 30,000 ליטר

מ.ג.ט.

טל: 04-9976212, פקס: 04-9976217
E-mail: trifman@bezeqint.net

מחלקת מכונות: מכונות לחימום, מכונות להקפאה, מכונות להקפאה (מחלקת המכונות)